

Bokanmälningar

Johan Lybeck: Konjunkturer och svensk ekonomisk politik

Rabén & Sjögren, Stockholm 1978

Johan Lybeck anger inledningsvis som sin ambition att försöka skapa ett alternativ till amerikanska läroböcker genom att "redovisa en för Sverige avpassad makroteori och att med svenska data och svenska modeller söka empiriskt analysera vissa för Sverige specifika problem . . ." Det finns därför anledning att varna läsaren för att hysa alltför höga förväntningar i detta avseende. Ty det rör sig här om en tämligen traditionell lärobok i makroteori, uppbyggd kring välkända ingredienser.

Dispositionen av innehållet överensstämmer i stort med den "normala" i amerikanska böcker. Efter ett inledande översiktskapitel (av Erik Lundberg) kommer sålunda ett kapitel om nationalräkenskaperna och därefter en genomgång av "klassiska" och "keynesianska" makromodeller, konsumtions- och investeringsteori samt olika inflationsmodeller. I den avslutande delen om "Stabiliseringspolitiken i Sverige och dess möjligheter" behandlas målmedelproblematiken, penning- och finanspolitik samt slutligen den öppna ekonomins stabiliseringsproblem.

Avvikelserna från gängse internationella (huvudsakligen amerikanska) läroböcker ligger (förutom i det svenska språket) dels i tillämpningen av teorin på svenska förhållanden, dels i några

(korta) specifikt svenska avsnitt om exempelvis EFO-modellen, den lundbergska lönemultiplikatorn, valutaregleringen etc.

Alternativet till denna traditionella uppläggning skulle ha varit att låta även den formella framställningen ta sin utgångspunkt i de förhållanden som är speciellt relevanta för stabiliseringspolitiken i Sverige: liten öppen ekonomi, central lönebildning, stor offentlig sektor. Med dessa utgångspunkter skulle naturligtvis de för en ekonomi av Sveriges typ centrala sambanden mellan växelkurspriser-löner, liksom utrikeshandelsroll i konjunkturförloppet och den viktiga distinktionen mellan "konkurrensutsatt" och "skyddad" produktion ha hamnat i fokus för analysen. Dessa hör också till de områden inom makroteorin där utvecklingen varit snabbast under de senaste åren.

Däremot skulle IS-LM-analysen och de keynesianska byggstenarna, som väl nu kan sägas utgöra ryggraden i boken, komma att inta en mer undanskymd plats.

En mer utpräglad "svensk" makrobok av här skisserat slag skulle ha kunnat göra anspråk på pionjärställning, och skulle sannolikt ha kunnat skaffa sig en viss internationell marknad. Den skulle dessutom i högre grad ha kunnat ge vä-

sentliga bidrag till dagens konjunkturpolitiska debatt i Sverige: Kan vi revalvera oss bort från utländska inflationsstörningar? Är en stor vinstuppgång nödvändig för att få fart på sysselsättning och investeringar, eller kan detta klaras genom selektiva åtgärder? Vad får det stora budgetunderskottet för effekter på det finansiella sparandet, penningmängden och inflationen?

Dessutom kunde diskussionen om selektiva medel och regleringar i stabiliseringspolitiken utvidgats betydligt. Medan diskussionen om dessa fenomen på kreditmarknaden och investeringsfonderna är tämligen utförlig så behandlas arbetsmarknadspolitiken och inkomstpolitiken på några få rader.

En makrobok med denna inriktning skulle vara utomordentligt välbehövlig i Sverige idag. Å andra sidan skulle den kanske ha mer begränsat värde i undervisningen, där ju en viss drillning i traditionell makroanalys är en nödvändig grund för vidare studier. Då vi här alltså inte har att göra med en sådan alternativ uppläggning ska vi istället fortsättningsvis diskutera boken utifrån den ansats som författaren valt.

Konjunkturer och svensk ekonomisk politik är skriven för två- och trebetygsstudenter men bör också enligt Lybeck kunna användas av "praktiskt sysselsatta ekonomer", som "vill se vad som hänt på området". Detta, som är förstäeligt med hänsyn till den smala svenska marknaden, leder förstås till att frågor av ganska varierande svårighetsgrad behandlas. Denna inriktning på flera målgrupper tillsammans med det "extra" utrymme som ägnas svenska förhållanden, gör att innehållet – både till bredd och djup – har en större spännvidd än flertalet amerikanska läroböcker på motsvarande nivåer, tex Dornbusch & Fisher [1978] respektive Branson [1972]. Eftersom boken med sina ca 300 sidor text snarast är under normallängd innebär detta med nödvändighet vissa prioriteringsproblem, av vilka vi här skall ta upp ett par.

Dynamiken i konjunkturförloppet spelar hos Lybeck liksom i många nyare

läroböcker en ganska undanskymd roll om man jämför med den förra generationen läroböcker, tex representerad av Smith [1970]. Exempelvis är avsnittet om lagerinvesteringar, på knappt tre sidor, enligt vår mening för snålt tilltaget. En ordentlig diskussion av lagercykeln är inte bara viktig för att förstå konjunkturförloppet utan ger också möjlighet till ett par pedagogiska poänger. Med en enkel dynamisk modell kan dels distinktionen mellan ex ante och ex post, dels samspelet mellan stockar och flöden, som båda av många studenter upplevs som ganska dunkla, ges ett mera konkret innehåll.

Å andra sidan finns det också exempel på områden där diskussionen på 70-talet kunde motiverat ett större utrymme. Framför allt gäller detta den kontroversiella frågan om relationen mellan förväntningsbildningen och möjligheterna att bedriva stabiliseringspolitik. Denna fråga har föranlett en långtgående såväl teoretisk som policyinriktad diskussion under senare år. Eftersom inflationsförväntningar varit utgångspunkten och det viktigaste området för denna diskussion tycker vi att Lybecks kortfattade behandling kunde ha utvidgats betydligt (speciellt i jämförelse med det begreppsmässiga ganska enkla räkneexempel på efterfrågeinflation som ges dubbelt så mycket plats).

Den viktigaste egenskapen hos en lärobok, givet dess uppläggning, är förstås hur författaren lyckas förmedla innehållet till läsaren. På det hela taget tycker vi att Lybeck lyckas väl med den uppgiften.

Till bokens största förtjänster hör att de problem, som faktiskt tas upp, behandlas med utgångspunkt i svenska empiriska förhållanden. Tillsammans med de rikthaltiga illustrationerna av teoretiska resonemang med svenska data ger detta, i högre grad än i många andra läroböcker, en känsla av "verklighetsanknytning och problemorientering".

Den pedagogiska kvaliteten är dock något ojämn. Kapitlet om kreditmarknaden liksom avsnittet om "ojämvikts-teori" tex är klara och välskrivna trots

det begreppsmässigt ibland ganska komplicerade stoff som de behandlar. Bitvis är emellertid framställningen mera svår-förståelig. Till en del har detta nog sin förklaring i bokens tidigare påtalade spännvidd. Det begränsade utrymmet gör att författaren helt enkelt inte "får plats" att ordenligt förklara den bakomliggande teorin. Särskilt påtaligt är detta i kapitlet om stabiliseringspolitiken i en öppen ekonomi där exempelvis avsnitten om "the monetary approach to the balance of payments" respektive devalueringar till stora delar saknar förklaringar till de slutsatser som framförs.

Ibland tycks dock svårslätheten mer vara fråga om en smula slarvig disposition. I vissa avsnitt blandas den teoretiska bakgrunden ihop med operationaliseringsproblem och empiriska illustrationer på ett sådant sätt att huvudpoängerna har svårt att nå fram till studenten. Detta gäller främst avsnitten om nationalräkenskaperna, livscykelhypotesen, lagerinvesteringar samt export och import. En annan "skönhetsfläck" är ett antal onödigt slarviga formuleringar, som gör att en "bokstavstrogen" nybörjare kan missförstå meningen, även om en i ämnet insatt person förstår vad som åsyftas. Vad gäller båda dessa senare punkter borde dock en förbättring i pedagogiskt hänseende ganska lätt kunna åstadkommas genom endast smärre omarbetningar av aktuella avsnitt.

Slutligen en kommentar apropå ekonometrin i boken. Författaren låter genomgående ekonomiska resultat, främst från STEP-modellen, illustrera teorin och diskussionen kring denna. Med tanke på de obefintliga eller ytterst bristfälliga kunskaper som två- och trebetygsstudierande kan förväntas besitta på detta område kunde en enkel genomgång av dels rudimentära estimeringsprinciper, dels de vanliga mått som används då ekonomiska resultat redovisas ha varit befogad. Detta inte minst för att sätta de återgivna ekonomiska resultaten något i perspektiv. Författaren framför dem nämligen ofta på ett sådant sätt att en oinvigd läsare kan uppfatta det som att absoluta sanningar redovisas. På

några ställen tycker man nog att Lybeck kunde intagit en mer kritisk attityd och resonerat en smula om resultatens statistiska bärkraft.

Boken har sedan i oktober 1978, med undantag för några av de mer komplicerade avsnitten, använts som huvudbok i tvåbetygsundervisningen i makroteori vid Stockholms universitet. En del av de synpunkter som här kommit till uttryck bygger på erfarenheter därifrån. Elevernas kommentarer till boken är blandade, men övervägande positiva. Det som upplevs som mest positivt är "anknytningen till Sverige" och bokens "problemorientering". På minussidan nämns ofta att framställningen är "svårsläst" (se kommentarerna ovan) och att "det är alldeles för mycket av STEP-modellen".

Sammanfattningsvis menar vi alltså att *Konjunkturer och svenskt ekonomisk politik* är en tämligen traditionell lärobok i makroteori. Ingen bör av titeln, förledas att tro att den utgör något slags syntes av Erik Lundbergs [1953] och Assar Lindbecks [1968] vid det här laget klassiska analyser och inventeringar av svenska ekonomisk-politiska problem.

Vid en värdering av Lybecks bok är den hittills vanliga makrolitteraturen – en amerikansk lärobok plus ett antal artiklar om svenska förhållanden – den riktiga jämförelsenormen. Även om vi här främst uppehållit oss vid bokens avigsidor, vill vi gärna framhålla att den i en sådan jämförelse – och efter en viss finputsning – framstår som ett högst konkurrenskraftigt alternativ.

Torsten Persson
Hans Tson Söderström
Institutet för internationell ekonomi
Stockholms universitet

Referenser

- Branson, W. H., [1972], *Macroeconomic Theory and Policy*, Harper and Row, New York
Dornbusch, R., och Fischer S., [1978], *Macroeconomics*, McGraw-Hill, New York
Lindbeck, A., [1968], *Svensk ekonomisk politik*, Aldus, Stockholm
Lundberg, E., [1953], *Konjunkturer och ekonomisk politik*, Norstedts, Stockholm
Smith, W., [1970], *Macroeconomics*, Irwin